Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

Executive Secretary Monitoring mechanism of the Council of Europe convention on preventing and combating violence against women and domestic violence;

Directorate of Human Dignity, Equality and Sport Values;
Directorate General of Democracy

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
1773807-212575-DMO

Bijlage(n)
1

Correspondentie uitsluitend richten aan het retouradres met vermelding van de datum en het kenmerk van deze brief.

Datum
Betreft Nederlandse reactie op het GREVIO rapport

Geachte heer/mevrouw,

Op 21 november 2019 heeft de Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO) haar evaluatierapport aangeboden aan de Nederlandse overheid over de naleving van Nederland van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (hierna: het Verdrag). Hierbij informeer ik u, mede namens de minister voor Rechtsbescherming en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, over de wijze waarop opvolging wordt gegeven aan de aanbevelingen die GREVIO heeft gedaan in het evaluatierapport.

Focus aanbevelingen
GREVIO is over het algemeen positief over de wijze waarop de Nederlandse overheid zich inspant om geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld te voorkomen en aan te pakken, zowel in wetgeving als in beleid. Zo wordt het belang van de inzet het programma Geweld hoort nergens thuis onderstreept, evenals de campagnes die de afgelopen jaren zijn gevoerd om huiselijk geweld onder de aandacht te brengen van de samenleving en een perspectief tot handelen te bieden.
Daarnaast geeft GREVIO in haar evaluatierapport 57 aanbevelingen aan de Nederlandse overheid voor verbetering van de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. GREVIO heeft 15 van deze aanbevelingen als prioritair benoemd. Samen met de medeverantwoordelijke bewindspersonen heb ik ervoor gekozen in eerste instantie te focussen op deze prioritaire aanbevelingen. Waar dit eenvoudig mogelijk is, worden aanverwante andere aanbevelingen gelijk meegenomen. Deze keuze is gemaakt om de aanpak van de aanbevelingen uitvoerbaar te houden voor de gemeenten, alle organisaties die uitvoering geven aan het Nederlandse beleid en voor de Rijksoverheid zelf.

Opbouw brief en bijlage
In de bijlage wordt uitgebreid gereageerd op de opvolging van de 15 prioritaire aanbevelingen. Per thema wordt een samenvatting van de reactie gegeven in de brief.

Reactie op aanbevelingen

Ik ben het GREVIO-comité erkentelijk voor het inzichtelijke rapport met de aanbevelingen ten aanzien van het Nederlandse beleid. Geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld zijn mensenrechtenschendingen en moeten te allen tijde worden voorkomen. De aanbevelingen zijn reden om kritisch te kijken naar onze inspanningen op dit gebied, en waar mogelijk verbeteringen door te voeren.
Hieronder licht ik de reactie op de aanbevelingen per thema toe.

Caribisch deel van het Koninkrijk

Aruba, Curaçao en Sint-Maarten zien het belang in van het verdrag en zetten vervolgstappen om het verdrag in werking te laten treden.

Om de situatie op Bonaire, St. Eustatius en Saba in overeenstemming te brengen met het Verdrag van Istanbul heeft het ministerie van VWS met de openbare lichamen het Bestuursakkoord aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2017-2020 afgesloten. Op grond van dit bestuursakkoord werken de openbare lichamen en het ministerie samen aan preventie, deskundigheidsbevordering, het versterken van de hulpverlening en het inrichten van een laagdrempelige meldstructuur voor het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Om de ingeslagen weg te continueren en de aanpak verder uit te werken en te bestendigen, werkt het ministerie van VWS met de openbare lichamen aan een vervolg op het huidige bestuursakkoord vanaf 2021.

Gendersensitiviteit

Een rode draad in het evaluatierapport van GREVIO is de constatering dat de Nederlandse aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld overwegend genderneutraal is en dat te weinig aandacht is voor gender als onderliggende oorzaak van geweld.

Ik herken dit beeld ten dele. De focus van het Nederlandse beleid bij de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld ligt primair op de opvang van en hulpverlening aan slachtoffers en het voorkomen van recidive. We kijken hierbij naar het hele systeem en wat er moet gebeuren om geweld duurzaam te stoppen. De aandacht voor dieperliggende gendergerelateerde oorzaken krijgt voornamelijk vorm in het Nederlandse emancipatiebeleid. Ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen, en stereotype opvattingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid worden gezien als mogelijke oorzaken voor het ontstaan en voortbestaan van gendergerelateerd geweld. Tegelijkertijd wordt in hulpverlening aan slachtoffers van elk soort geweld rekening gehouden met ongelijke machtsverhoudingen. Dat wil niet zeggen dat hierin geen verbeteringen mogelijk zijn en daarom kijken we hoe we ons beleid kunnen verbeteren als het gaat om aandacht voor gender.

Ik heb in juni van dit jaar een online bijeenkomst georganiseerd voor stakeholders en NGO's die actief zijn op het terrein van geweld tegen vrouwen, huiselijk geweld en vrouwen- en LHBTI-rechten. Doel van de bijeenkomst was verkennen hoe zij aankijken tegen de verschillende aanbevelingen t.a.v. de gendersensitiviteit van het beleid. De aanwezigen gaven aan gender een belangrijk aandachtspunt te vinden, maar ook dat meer concretisering nodig is om er verder mee aan de slag te kunnen.

De departementen hebben daarnaast extern advies gevraagd ten aanzien van de aanbevelingen die gericht zijn op gendersensitiviteit. Mede om beter zicht te krijgen op de afwegingen die moeten worden gemaakt om beter rekening te houden met gender als oorzaak van geweld en de mogelijkheden voor praktische invulling van de opvolging van de aanbevelingen. Bij deze stap worden de stakeholders (politie, justitie, opvang, hulpverlening etc.) geraadpleegd. Het advies wordt eind 2020 verwacht.

Opvang
GREVIO heeft het aantal opvangplaatsen in Nederland voor vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld vergeleken met de norm die zij op basis van het Verdrag van Istanbul hanteert van één gezinsplaats per 10.000 inwoners. Nederland had in 2016, 500 opvangplekken voor vrouwelijke slachtoffers van geweld. Volgens de norm van GREVIO zouden dit er 1700 moeten zijn.

Ik vind het van belang dat voldoende opvangplaatsen beschikbaar zijn om het vrouwen (en hun kinderen) mogelijk te maken weg te gaan uit een onveilige situatie thuis en tot herstel te komen. Daar zet ik mij samen met gemeenten en opvanginstellingen voor in. Een vooraf vastgestelde norm vinden de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Valente, de brancheorganisatie voor opvanginstellingen, en ik hier niet leidend voor. In de bijlage licht ik dit toe.

Kwetsbare slachtoffers
In lijn met de aanbeveling van GREVIO de aanpak te versterken voor extra kwetsbare slachtoffers, hebben wij gesprekken gevoerd met verschillende experts en NGO's over hoe de aanpak voor extra kwetsbare slachtoffers verbeterd zou kunnen worden. Ook nu hebben wij al aandacht voor (zeer) kwetsbare slachtoffers, zoals migranten en vluchtelingenvrouwen. Op 18 februari 2020 hebben de minister van VWS en de minister voor Rechtsbescherming de actieagenda schadelijke praktijken aangeboden aan de Tweede Kamer. Het doel van de actieagenda is om vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang, eergerelateerd geweld en maagdenvliesherstel operaties eerder en beter in beeld te krijgen en duurzaam te stoppen. De actieagenda is onderdeel van het programma 'Geweld hoort nergens thuis'. Daarnaast werkt de alliantie 'Verandering van Binnenuit', een samenwerkingsverband van maatschappelijke- en zelforganisaties, aan het bevorderen van gelijkheid tussen mannen en vrouwen en lhbti-personen en het tegengaan van gendergelateerd geweld binnen migranten- en vluchtelingengemeenschappen. Binnen deze trajecten is er blijvende aandacht voor de kwetsbare positie van vrouwen, de specifieke vormen van geweld waarmee zij te maken krijgen, en de onderliggende oorzaken hiervan.

Straf- en civielrecht
De prioritaire aanbevelingen van GREVIO op het straf- en civielrecht richten zich op een uitbreiding van de registratie in de strafrechtketen, op herziening van de toepassing van alternatieve geschillenregelingen in strafzaken en op maatregelen met het oog op belangen van kinderen en gendersensitieve richtlijnen voor de afwegingen van rechters in voogdij, echtscheiding en omgangsregeling. In de bijlage is de toelichting op de aanbevelingen opgenomen. Aangezien ten aanzien van de laatste twee aanbevelingen al voldoende waarborgen zijn ingebouwd, zijn er wat betreft het ministerie van JenV geen nieuwe en zwaarwegende ontwikkelingen, die een wetswijziging vereisen. Of aanvullende gendersensitieve richtlijnen mogelijk en noodzakelijk zijn op het gebied van het straf- en civielrecht, wordt onderzocht door Regioplan. Het onderzoek wordt verwacht voor 21 december gereed te zijn.

De strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld is een prioriteit van justitiepartners. Niet voor niets is de plegeraanpak een belangrijk onderdeel van het interdepartementale programma Geweld hoort nergens thuis. Daarnaast is dit thema als prioriteit opgenomen in de Veiligheidsagenda van de politie, die nog loopt tot en met 2022. Er is evenwel meer nodig naast strafrechtelijke normhandhaving om geweld duurzaam te stoppen. Politie en justitiepartijen blijven zich juist daarom samen met Veilig Thuis inzetten voor de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Het voordeel hiervan is dat het OM snel en beter onderbouwd op basis van informatie van verschillende partners een afdoeningsbeslissing kan nemen, die kan bijdragen aan duurzame veiligheid. Indien nodig worden er dan gelijk strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen worden getroffen om het slachtoffer te beschermen.

Financiën
GREVIO moedigt Nederland sterk aan de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld te financieren op basis van een afzonderlijk budget en afzonderlijke financieringsstromen. Nederland heeft echter ten aanzien van onder meer de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld een gedecentraliseerd stelsel. Nederlandse gemeenten zijn vrij in de wijze waarop zij vormgeven aan hun verantwoordelijkheden in deze aanpak en daarmee zijn zij ook vrij in hoeveel middelen zij aan welk onderdeel van deze aanpak besteden. Deze vrijheid maakt het mogelijk dat een aanpak kan worden ontwikkeld die aansluit op de behoeften en mogelijkheden die lokaal en/of regionaal bestaan. Daarbij ben ik van mening dat de wijze waarop de aanpak vanuit het Rijk gefinancierd wordt voldoende stabiel en duurzaam is, hetgeen in lijn is met artikel 8 van het Verdrag van Istanbul.

Evaluatie en onderzoek
GREVIO dringt er op aan om een aantal onderdelen van de hulpverlening aan slachtoffers te evalueren. Vanuit het programma Geweld hoort nergens thuis vindt doorlopend onderzoek plaats naar de hulp aan slachtoffers vanuit o.a. Veilig Thuis. Op dit moment loopt er een aantal onderzoeken. Het was op korte termijn niet mogelijk om daarbij aan te sluiten. We willen daarom bekijken hoe we de aandachtspunten uit het GREVIO-rapport in toekomstig onderzoek kunnen meenemen. Bovendien raakt het traject van Regioplan ook aan onderdelen van de aanbevolen evaluaties en onderzoeken. We willen de uitkomsten van dit traject afwachten, voordat we beslissen over extra onderzoeken en evaluatie.

<u>Tot slot</u>
Het kabinet blijft zich inzetten om geweld tegen vrouwen, waaronder huiselijk geweld, eerder en beter in beeld te krijgen en duurzaam op te lossen en te stoppen. De komende tijd gaan de minister van OCW, de minister voor Rechtsbescherming en ik aan de slag met de prioritaire aanbevelingen van GREVIO met het oog op het Verdrag van Istanbul. Over twee jaar zal ik opnieuw rapporteren over de voortgang.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

Paul Blokhuis